



**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У
СПОРАХ З ІНОЗЕМЦЯМИ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СПРАВ
ПРО РОЗЛУЧЕННЯ ТА
СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ
ЗА КОРДОНОМ**

* ПЛАН СЕМІНАРУ:

- * 1. Правовий статус іноземця в Україні.
- * 2. Сфера застосування ЗУ «Про міжнародне приватне право»
- * 3. Підсудність справ на території України за участю іноземців.
- * 4. Провадження у справах за участю іноземних осіб
- * 5. Основні етапи розірвання шлюбу з іноземцем.
- * 6. Легітимність документів виданих за межами території України.
- * 7. Стягнення аліментів з іноземців за кордоном

Відповідно до п. 6 ч.1 ст. 1 ЗУ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», іноземець - це особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав;

Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України (ч. 1 ст.. 3 ЗУ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»).

Сімейний кодекс України визначає засади шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичів.

Прийнятий 10 січня 2002 року. Складається з 287 статей.



ЗУ «Про міжнародне приватне право»,
прийнятий 23 червня 2005 року,
встановлює порядок урегулювання
приватноправових відносин, які хоча
б через один із своїх елементів
пов'язані з одним або кількома
правопорядками, іншими, ніж
український правопорядок.

* В ст. 2 ЗУ «Про міжнародне приватне право» визначена сфера застосування Закону, а саме цей Закон застосовується до таких питань, що виникають у сфері приватноправових відносин з іноземним елементом:

- * 1) визначення застосовуваного права;
- * 2) процесуальна правоздатність і дієздатність іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб;
- * 3) підсудність судам України справ з іноземним елементом;
- * 4) виконання судових доручень;
- * 5) визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів.

Іноземний елемент - ознака, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються цим Законом «Про міжнародне приватне право», та виявляється в одній або кількох з таких форм:

- хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою;
- об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави;
- юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави. (п. 2 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про міжнародне приватне право»).

колізійна норма - норма, що визначає право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом (п. 3 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про міжнародне приватне право»);

вибір права - право учасників правовідносин визначити право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом (п. 4 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про міжнародне приватне право»);

автономія волі - принцип, згідно з яким учасники правовідносин з іноземним елементом можуть здійснити вибір права, що підлягає застосуванню до відповідних правовідносин (п. 5 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про міжнародне приватне право»);

правова кваліфікація - визначення права, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом (п. 6 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про міжнародне приватне право»).

- * Стаття 76 ЗУ «Про міжнародне приватне право», встановлюються такі Загальні правила підсудності судам України справ з іноземним елементом
- * 1. Підсудність судам України справ з іноземним елементом визначається на момент відкриття провадження у справі, незважаючи на те, що в ході провадження у справі підстави для такої підсудності відпали або змінилися, крім випадків, передбачених у статті 76 цього Закону.
- * 2. Суд відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо у суді чи іншому юрисдикційному органі іноземної держави є справа із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.

Стаття 76 ЗУ «Про міжнародне приватне право»:

- * Підстави визначення підсудності справ судам України
- * 1. Суди можуть приймати до свого провадження і розглядати будь-які справи з іноземним елементом у таких випадках:
 - * 1) якщо сторони передбачили своєю угодою підсудність справи з іноземним елементом судам України, крім випадків, передбачених у статті 77 цього Закону;
 - * 2) якщо на території України відповідач у справі має місце проживання або місцезнаходження, або рухоме чи нерухоме майно, на яке можна накласти стягнення, або знаходиться філія або представництво іноземної юридичної особи - відповідача;
 - * 3) у справах про відшкодування шкоди, якщо її було завдано на території України;
 - * 4) якщо у справі про сплату аліментів або про встановлення батьківства позивач має місце проживання в Україні;
 - * 5) якщо у справі про відшкодування шкоди позивач - фізична особа має місце проживання в Україні або юридична особа - відповідач - місцезнаходження в Україні;

- * 6) якщо у справі про спадщину спадкодавець у момент смерті був громадянином України або мав в Україні останнє місце проживання;
- * 7) дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України;
- * 8) якщо у справі про визнання безвісно відсутнім або оголошення померлим особа мала останнє відоме місце проживання на території України;
- * 9) якщо справа окремого провадження стосується особистого статусу або дієздатності громадянина України;
- * 10) якщо справа проти громадянина України, який за кордоном діє як дипломатичний агент або з інших підстав має імунітет від місцевої юрисдикції, відповідно до міжнародного договору не може бути порушена за кордоном;
- * 11) якщо у справі про банкрутство боржник має місце основних інтересів або основної підприємницької діяльності на території України;
- * 12) в інших випадках, визначених законом України та міжнародним договором України.

Стаття 73 ЗУ «Про міжнародне приватне право»: Участь у процесі іноземних осіб

- * 1. Іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, іноземні держави (їх органи та посадові особи) та міжнародні організації (далі - іноземні особи) мають право звертатися до судів України для захисту своїх прав, свобод чи інтересів.

- * 2. Міжнародними договорами України та законами України можуть бути встановлені особливості участі у процесі дипломатичних агентів, персоналу міжнародних організацій та інших осіб.

Стаття 74 ЗУ «Про міжнародне приватне право»:

Процесуальна правоздатність і дієздатність іноземних осіб в Україні

- * 1. Процесуальна правоздатність і дієздатність іноземних осіб в Україні визначаються відповідно до права України.
- * 2. На вимогу суду, який розглядає справу, іноземна юридична особа має представити оформлений з урахуванням статті 13 цього Закону документ, що є доказом правосуб'єктності юридичної особи (сертифікат реєстрації, витяг з торгового реєстру тощо).

Стаття 496 ЦПК України:

Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб

- * 1. Іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, іноземні держави (їх органи та посадові особи) та міжнародні організації (далі - іноземні особи) мають право звертатися до судів України для захисту своїх прав, свобод чи інтересів.
- * 2. Іноземні особи мають процесуальні права та обов'язки нарівні з фізичними і юридичними особами України, крім випадків, передбачених Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 497 ЦПК України

Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом

1. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом визначається цим Кодексом, законом або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом» від 16.05.2013 року за № 24-754/0/4-13.

Пункт 11 Листа вказує, що суди розглядають справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із сімейних відносин, враховуючи, що сімейні правовідносини з іноземним елементом пов'язані одразу з двома, а іноді й більше державами, і, відповідно, з двома або кількома правовими системами, які часто по-різному врегульовують питання шлюбу і сім'ї (встановлення шлюбного віку, умов вступу в шлюб, підстав та допустимості розірвання шлюбу, визначення належності і поділу майна подружжя, порядку стягнення аліментів на дитину та одного з подружжя тощо).

Стаття 56 ЗУ «Про міжнародне приватне право»

Форма і порядок укладення шлюбу в Україні

- * 1. Форма і порядок укладення шлюбу в Україні між громадянином України та іноземцем або особою без громадянства, а також між іноземцями або особами без громадянства визначаються правом України.

Стаття 58 ЗУ «Про міжнародне приватне право»
Дійсність шлюбу, укладеного за межами України

- * 1. Шлюб між громадянами України, шлюб між громадянином України та іноземцем, шлюб між громадянином України та особою без громадянства, що укладений за межами України відповідно до права іноземної держави, є дійсним в Україні за умови додержання щодо громадянина України вимог Сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу.
- * 2. Шлюб між іноземцями, шлюб між іноземцем та особою без громадянства, шлюб між особами без громадянства, що укладені відповідно до права іноземної держави, є дійсними в Україні.

Стаття 60 ЗУ «Про міжнародне приватне право»

Правові наслідки шлюбу

1. Правові наслідки шлюбу визначаються спільним особистим законом подружжя, а за його відсутності - правом держави, у якій подружжя мало останнє спільне місце проживання, за умови, що хоча б один з подружжя все ще має місце проживання у цій державі, а за відсутності такого - правом, з яким обидва з подружжя мають найбільш тісний зв'язок іншим чином.
2. Подружжя, яке не має спільного особистого закону, може обрати право, що буде застосовуватися до правових наслідків шлюбу, якщо подружжя не має спільного місця проживання або якщо особистий закон жодного з них не збігається з правом держави їхнього спільного місця проживання.
3. Вибір права згідно з частиною другою цієї статті обмежений лише правом особистого закону одного з подружжя без застосування частини другої статті 16 цього Закону. Угода про вибір права припиняється, якщо особистий закон подружжя стає спільним.

Апостиль - це спеціальний штамп, який проставляється на офіційних документах, що надходять від держав - учасниць зазначеної Конвенції. Він засвідчує справжність підпису особи під документом і автентичність відбитку печатки або штампа, якими скріплено відповідний документ.

* - Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 року, Дата набуття чинності: 22.12.2003, ратифікована Україною відповідно до ЗУ «Про приєднання України до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів» № 2933-III від 10.01.2002)

* Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16.05.2013 за № 24-754/0/4-13 «Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом».

Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 року поширюється на офіційні документи, які були складені на території однієї з Договірних держав і мають бути представлені на території іншої Договірної держави (стаття 1).

Для цілей цієї Конвенції офіційними документами вважаються:

a) документи, які виходять від органу або посадової особи, що діють у сфері судової юрисдикції держави, включаючи документи, які виходять від органів прокуратури, секретаря суду або судового виконавця;

b) адміністративні документи;

c) нотаріальні акти;

d) офіційні свідоцтва, виконані на документах, підписаних особами у їх приватній якості, такі як офіційні свідоцтва про реєстрацію документа або факту, який існував на певну дату, та офіційні і нотаріальні засвідчення підписів.

Однак ця Конвенція не поширюється:

a) на документи, складені дипломатичними або консульськими агентами;

b) на адміністративні документи, що мають пряме відношення до комерційних або митних операцій.

* НОРМАТИВНІ АКТИ ЩОДО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ З БОРЖНИКА ЗА КОРДОНОМ

- * 1. Сімейний кодекс України
- * 2. Конвенція ООН про стягнення аліментів за кордоном від 20 червня 1956 року (набрала чинності для України 19 жовтня 2006 року)
- * 3. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання від 23 листопада 2007 року (набрала чинності для України 01 листопада 2013 року)
- * 4. Закон України "Про ратифікацію Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання" від 11 січня 2013 року
- * 5. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання від 02 жовтня 1973 року (набрала чинності для України 01 серпня 2008 року)
- * 6. Інструкція про виконання в Україні Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 15 вересня 2017 року № 2904/5
- * 7. Інструкція про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 29 грудня 2006 року № 121/5
- * 8. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 травня 2013 року № 24-754/0/4-13 "Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом"

Базовою Конвенцією, що регулює питання стягнення аліментів чи утримання є Конвенція ООН про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956 року (набрала чинності для України 19.10.2006 року).

23.11.2007 року ООН була прийнята Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання, згідно зі ст. 49 якої у відносинах між Договірними державами ця Конвенція замінює Конвенцію ООН про стягнення аліментів за кордоном від 20 червня 1956 року настільки, наскільки її сфера застосування між такими державами збігається зі сферою застосування цієї Конвенції. Дана Конвенція ратифікована Верховною Радою України від 11.01.2013 року.

Інструкція про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від. 29.12.2006 року № 121/5 визначає:

- * - порядок звернення із заявою про стягнення аліментів з
- * відповідача, який проживає за кордоном;
- * - порядок звернення із заявою про визнання і виконання рішення
- * суду України про стягнення аліментів на території іншої держави;
- * - порядок опрацювання заяв, що надходять від іноземних
- * заявників, про стягнення аліментів та про визнання і виконання
- * рішення іноземного суду про стягнення аліментів з осіб, які
- * проживають в Україні;
- * - порядок надання міжнародної правової допомоги у зв'язку з
- * розглядом справ на підставі Конвенції;

Спрощена процедура стягнення аліментів на дитину або утримання на іншого члена сім'ї згідно з Конвенцією застосовується з наступними державами: Австралія, Алжир, Аргентина, Барбадос, Бельгія, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Бразилія, Буркіна-Фасо, Ватикан, Великобританія, Гаїті, Гватемала, Греція, Данія, Еквадор, Естонія, Ізраїль, Ірландія, Іспанія, Італія, Кабо-Верде, Казахстан, Кіпр, Киргизстан, Колумбія, Німеччина, Ліберія, Люксембург, Македонія, Мексика, Молдова, Монако, Марокко, Нігер, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Пакистан, Польща, Португалія, Румунія, Сейшели, Сербія, Словаччина, Словенія, Суринам, Туніс, Туреччина, Уругвай, Угорщина, Філіппіни, Фінляндія, Франція, Хорватія, Центральноафриканська Республіка, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція, Шрі-Ланка.

Закон України «Про ратифікацію Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання» від 11 січня 2013 року за № 26-VII

- * Ратифіковано Конвенцію про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання з такими заявами і застереженнями:
- * 1. Україна відповідно до статті 62 Конвенції залишає за собою право застосовувати Конвенцію до зобов'язань про утримання, що виникають з відносин між батьками та дитиною, стосовно особи віком до 18 років;
- * 2. Україна відповідно до статті 63 Конвенції заявляє, що буде поширювати застосування розділів V та VIII Конвенції на стягнення утримання:
 - * - з батьків на повнолітніх непрацездатних дочку, сина;
 - * - з батьків на повнолітніх дочку, сина, які продовжують навчання, до досягнення ними 23 років;
 - * - з повнолітніх дочки, сина на непрацездатних батьків;
 - * - з баби, діда на внуків, які не досягли повноліття;
 - * - з повнолітніх внуків, правнуків на непрацездатних бабу, діда, прабабу, прадіда;
 - * - з повнолітніх братів, сестер на братів, сестер, які не досягли повноліття, та непрацездатних повнолітніх братів і сестер;
 - * - з мачухи, вітчима на падчерку, пасинка, які не досягли повноліття;
 - * - з повнолітніх падчерки, пасинка на непрацездатних мачуху, вітчима.

Міністерство юстиції України - орган, через який надсилаються для передачі за кордон або з-за кордону усі звернення про стягнення аліментів на дитину або утримання на іншого члена сім'ї та інші документи на виконання Конвенції в Україні.

Інструкція про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном передбачає дві форми звернення:

- * Звернення із заявою про стягнення аліментів з відповідача (боржника), який проживає за кордоном
- * Звернення з клопотанням про визнання і виконання рішення суду України про стягнення аліментів на території іншої держави.

Клопотання про визнання і виконання рішення про стягнення аліментів повинно містити наступну інформацію:

- * а) повне ім'я відповідача (боржника), дата народження, громадянство та, наскільки це відомо позивачу (стягувачу), його адреси протягом останніх п'яти років, рід занять і місце роботи і, по можливості, фотокартка;
- * б) наявні відомості про фінансові та сімейні обставини боржника, у тому числі інформація про належне йому майно;
- * в) будь-яка інша інформація, що може сприяти встановленню місцезнаходження боржника чи виконанню клопотання або яка визначена відповідною Договірною Стороною як необхідна

До клопотання додаються:

- * а) копія судового рішення;
- * б) довідка про те, що рішення набрало законної сили;
- * в) довідка про часткове виконання або невиконання рішення на території України;
- * г) довідка про те, що відповідач був належним чином повідомлений про день судового засідання, та копії документів, що це підтверджують, якщо відповідач не брав участі в судовому засіданні;
- * ґ) копія протоколу судового засідання (або журналу судового засідання), під час якого справу про стягнення аліментів було розглянуто по суті;
- * д) фотокартка стягувача.

Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах від 15 листопада 1965 г.

Інструкція про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень, затверджена Наказом Міністерства юстиції України, Державної судової адміністрації України від 27.06.2008 за № 1092/5/54.

Підстави для відмови у прийнятті клопотання

- * Клопотання повертається позивачу в разі, якщо воно не відповідає вимогам Конвенції та Інструкції, з роз'ясненням причин повернення. Можливі підстави повернення:
 - * - невідповідність форми клопотання;
 - * - відсутність необхідної інформації у клопотанні;
 - * - відсутність необхідних додаткових документів;
 - * - неправильне оформлення пакету документів (відсутність належно затвердженого перекладу тощо).

Порядок оскарження відмови у прийнятті клопотання:

- *Рішення, дію або бездіяльність Міністерства юстиції України можна оскаржити в адміністративному порядку до Окружного адміністративного суду м. Києва відповідно до ч. 2 ст. 18 КАСУ.



ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!